

สุพร พลพันธ์ 2552: ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่นต่อการใช้พื้นที่อาศัยของสัตว์ป่า: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว, Ph.D. 116 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์พื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น ศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่อาศัยของสัตว์ป่า และวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนต่อการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในส่วนของชุมชนจากตัวแทนครัวเรือนราษฎรจำนวน 202 คน และใช้วิธีการวางแผนเส้นตรงในการสำรวจร่องรอยของสัตว์ป่าในกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดกลางและใหญ่ จำนวน 5 ชนิดพันธุ์ คือ กระต๊อง เก้ง กวาง หมูป่า และช้างป่า ใช้แนวสำรวจจำนวน 6 แนว ระยะทางรวม 69 กิโลเมตร ใช้สถิติพรรณนา Mann-Whitney U Test และ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาในส่วนของการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่น พบว่าราษฎรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 69.3 ยังเก็บหาของป่า ร้อยละ 50.0 ยอมรับว่าเข้าไปเก็บหาของป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยเส้นทางเก็บหาของป่าห่างจากหมู่บ้านเฉลี่ย 2.23 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเก็บหาของป่าเฉลี่ย 1.36 ชั่วโมงต่อวัน ในช่วงเดือนมีนาคม-ธันวาคม โดยเดือนตุลาคมเป็นเดือนที่เก็บหาของป่ามากที่สุด ประเภทของป่าที่เก็บมากที่สุดคือ เห็ด คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ ผักหวาน และหน่อไม้ คิดเป็นร้อยละ 39.1 และ 33.2 ตามลำดับ ราษฎรส่วนใหญ่เข้าใจถึงผลกระทบของการใช้พื้นที่ป่าต่อสัตว์ป่า แต่มีความเห็นว่าการเก็บหาของป่ายังมีความจำเป็นสำหรับการยังชีพของราษฎร ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับสัตว์ป่า พบว่า ในช่วงฤดูฝนปรากฏร่องรอยของสัตว์ป่า 68.31 รอย/กม. ในขณะที่ฤดูแล้งปรากฏร่องรอย 51.46 รอย/กม. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่าในพื้นที่ ๆ ที่ชุมชนใช้ประโยชน์เข้มข้นกับพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง พบว่าพื้นที่ ๆ มีการใช้ประโยชน์เข้มข้นมีค่าเฉลี่ยของร่องรอยที่ปรากฏน้อยกว่าพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เบาบาง 32.97 รอย/กม. และ 86.78 รอย/กม.ตามลำดับ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แยกแต่ละชนิดพันธุ์ดังนี้ คือ กระต๊อง ค่า $U=231571.5$; $p=0.001$ กวาง ค่า $U=214804.50$; $p=0.000$ เก้ง ค่า $U=224404.00$; $p=0.000$ หมูป่า ค่า $U=233929.5$; $p=0.000$ และ ช้างป่า ค่า $U=243894.0$; $p=0.008$ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากหมู่บ้านกับการพบร่องรอยสัตว์ป่า พบว่า ระยะทางมีความสัมพันธ์กับการพบร่องรอยกระต๊อง กวาง และเก้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.221 0.439 และ 0.384 ตามลำดับ สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าของชุมชนท้องถิ่นมีผลกระทบทางลบต่อการใช้พื้นที่ของสัตว์ป่า

Suporn Polphan 2009: Impacts from Forest Area Utilization of Local Communities to Habitat Utilization of Wildlife: A Case Study of Kaeng Krachan National Park. Master of Science (Parks and Recreation), Major Field: Parks and Recreation, Department of Conservation. Thesis Advisor: Assistant Professor Noppawan Tanakanjana Phongkhico, Ph.D. 116 pages.

The objectives of this research were to analyze natural area utilization of local communities, to study on habitat utilization of wildlife, and to analyze impacts from natural area utilization of local communities to habitat utilization of wildlife in Kaeng Krachan National Park. Questionnaire was used to collect data from local people and 202 representatives from sampled households participated in the survey. Five species of large and medium size mammal including Guar, Common Barking Deer, Sambar Deer, Wild Boar and Elephant were selected as target species in the study. The researcher set up 6 lines transect with 69 kilometers in overall length for wildlife survey. Descriptive statistics, Mann-Whitney U Test, and Correlation Analysis were used to analyze the survey data and to conclude the study.

Results from the analysis of natural area utilization of local communities found that 69.3% of local people consistently collected forest products and 50.0% of them accepted that they did the collection within the national park's boundaries. The average distance from local villages to the place where people collected forest products was 2.23 km. and the average time per day spending in the forest was 1.36 hours. Forest product collecting taken place during March to December. October was the most frequent month people did forest product collecting. The major kinds of forest products collected by local people were mushrooms (50.5%), Phak waan pa (39.1%) and bamboo shoot (33.2%). Most people realized that forest product collection disturbed wildlife but they stated that it was necessary for local livelihood. Results from the wildlife survey found that the average number of wildlife tracks in rainy season was larger than the number in dry season by 68.31 and 51.46 tracks / km. respectively. The analysis found that the average number of tracks in the area where intensively use by local people was smaller than the number in the natural area where slightly used by local people, with the number of 32.97 and 86.78 tracks / kilometers, respectively. Mann-Whitney U Test found that the average number of tracks were significantly different in every species: $U=231571.5$; $p=0.001$ in Guar, $U=214804.50$; $p=0.000$ in Sambar Deer, $U=224404.00$; $p=0.000$ in Common Barking Deer, $U=233929.5$; $p=0.000$ in Wild Boar, and $U=243894.0$; $p=0.008$ in Elephant. Correlation Analysis found that distance from local village to forest area where people performed forest product collecting and number of wildlife track were significantly correlated in Guar, Sambar Deer, and Common Barking Deer with Correlation Coefficients of 0.221, 0.439, and 0.384, respectively. The study results led to the conclusion that natural area utilization of local communities negatively impacted to habitat utilization of wildlife in Kaeng Krachan National Park.